تاریخ تحولات حقوق کیفری

(از پیدایش تاکنون)

لاله جاویدان

کارشناس ارشد جزا و جرم‌شناسی

www.ketab.ir

سرشناسه : جاویدان، لاله، ۱۳۶۸-
عنوان و نام پدیدآور : تاریخ تحولات حقوق کیفری (از پیدایش تاکنون)/ لاله جاویدان
مشخصات نشر : تهران، کتاب آوا، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری : ۹۳۳ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۳۳۳-۲
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : کتابنامه.
موضوع : حقوق جزا-تاریخ،Crime law-History/حقوق جزا-ایران،Criminal law-Iran/حقوق-ایران-تاریخ، Law-Iran-History/حقوق جزا (فقه)-ایران،-Crime law (Islamic law)-Iran/حقوق جزا (فقه)، Criminal law (Islamic law)
رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۶ ۲ت۹ح/K۵۰۳۲
رده‌بندی دیویی : ۳۴۵
شماره کتابشناسی ملی : ۴۶۴۱۰۹۱

تاریخ تحولات حقوق کیفری

(از پیدایش تا کنون)

انتشارات کتاب آوا

مؤلف:	لاله جاویدان
ناشر	کتاب آوا
نوبت چاپ	اول - بهار ۱۳۹۶
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
قیمت	۵۶۰۰۰۰ ریال
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۳۳۳-۲

نشانی مراکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بین‌بست حقوقت، پلاک ۴، واحد ۴
شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۱۳۰ - ۶۶۴۰۷۹۹۳ - ۶۶۹۷۴۶۴۵ دورنگار: ۶۶۴۶۱۱۵۸
www.avabook.com Email: avabook_kazemi@yahoo.com
نشانی فروشگاه: اسلامشهر، خیابان صیاد شیرازی، روبروی دانشگاه آزاد، نبش دادگستری
شماره تماس: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، با چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی‌دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، زیراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار ۲۷
مقدمه ۳۳
تاریخ حقوق چیست؟ ۳۳
اهمیت تاریخ حقوق: ۳۳
تعریف قانون: ۳۴
قانون و هم‌بستگی: ۳۸
عناصر و ارکان قانون: ۳۸
پیدایش قانون: ۳۹
علم حقوق: ۴۰
تقسیمات حقوق: ۴۱
حقوق موضوعه و حقوق طبیعی ۴۱
تاریخ حقوق: ۴۲
موضوع تاریخ حقوق: ۴۲
ضمان اجرای قانون: ۴۲

فصل اول: تاریخ حقوق جهان ۴۵

مبحث اول: جهان باستان ۴۵
گفتار اول: دگرگونی حقوق در جوامع بدوی ۴۵
۱- دادگستری خصوصی: ۴۶
۲- الهامات غیبی: ۴۶
۳- الزامات عرفی: ۴۷
۴- الواح قانونی: ۴۷
مهم‌ترین قانون نامه‌های عهد قدیم: ۴۸
الف: مشرق زمین ۴۸
۱. قانون نامه‌ی حمورابی: ۴۹

www.ketab.ir

۲. قانون مانو: ۴۹
۳. قانون بوخوریس: ۵۰
۴. قوانین یهود: ۵۰
۱. سفر تکوین: ۵۱
۲. سفر خروج: ۵۱
۳. سفر تثنیه: ۵۱
۴. تلمُود: ۵۱
ب: مغرب زمین: ۵۲
قانون دراگُون: ۵۲
قوانین سلُون: ۵۲
عدالت جزایی: ۵۳
الف: عدالت جزایی در جوامع ابتدایی: ۵۴
-داد[illegible]ری خانواده: ۵۴
-[illegible]گست[illegible]قبایل: ۵۵
-[illegible]ستر[illegible]لار[illegible]ها: ۵۶
ویژگی[illegible]ی عمد[illegible]ی عدالت جزایی در جوامع ابتدایی: ۵۷
قانون در جوامع اول[illegible] ۵۸
جوامع اولیه: ۵۸
گفتار دوم: حقوق در اولین جوامع متم[illegible] ۶۱
جرم در نزد جوامع پیشرفته و متمدن: ۶۳
تحول کیفر: ۶۳
نوع مجازات‌ها: ۶۵
۱-کشتار دسته جمعی (انتقام جمعی) ۶۵
الف- حمله و آدمکشی: ۶۵
ب: پرداخت غرامت: ۶۶
ج- تغییر طایفه: ۶۷
د- شرمسار کردن: ۶۷
۲- دوئل تاریخچه نبرد تن به تن: ۶۷
ب- شیوه دوئل: ۶۷
ج- علت پیدایش دوئل: ۶۷
د- شرایط دوئل: ۶۸
هـ- لغو دوئل: ۶۸
۳- قصاص: ۶۸

www.ketab.ir

الف- قصاص از غیر انسان: ۶۸
ب- قصاص از انسان: ۶۹
-مجازات بزهکار شناخته شده: ۶۹
-مجازات فرد مظنون: ۶۹
-شناختن بزهکار از طرق مختلف و مجازات او: ۶۹
الف: سوال از جسد ۷۰
ب- سوال از مورچه: ۷۰
-مجازات بی گناهان: ۷۰
-انواع دیگر کیفرها: ۷۱
الف- مجازات از طریق سنگ زیبا: ۷۱
ب- گذشت و بزرگواری: ۷۱
ج- مسخ کردن و تحقیر: ۷۱
د- شکنجه و نابودی: ۷۲
هـ- غلامی گرفتن: ۷۲
و- بردگی و بازار: ۷۳
ز- مجازات‌های دیگر ۷۳
۵- کیفرهای جدید تا اوایل قرن نوزدهم: ۷۳
الف- مرگ با شکنجه: ۷۴
ب- شکنجه جسمانی: ۷۴
ج- اعمال مجازات در ملأ عام: ۷۴
د- قیام خشونت‌آمیز جامعه: ۷۴
د- وضع زندان‌ها: ۷۵
و- علت این همه شکنجه چه بود؟ ۷۵
ز- انواع کیفرهای دیگر: ۷۵
- تبعید: ۷۵
- شرمسار کردن: ۷۶
- جریمه: ۷۶
۶- مجموعه‌ی جزایی از قرن نوزدهم تا عصر حاضر ۷۶
الف- قیام علیه سنگینی کیفرها و شرایط نامطلوب زندانها: ۷۶
ب: اعتراض به وضع و شرایط زندانها: ۷۷
ج- دگرگونی در حقوق جزا و وضع زندانها: ۷۷
یک: نرمش در مجازاتها ۷۷
اصلاح زندانها: ۷۷

www.ketab.ir

خصایص مجازاتها: ۷۸
دوره انتقام شخصی: ۷۸
الف: سنتی بودن کیفرها: ۷۸
ب- عمومیت داشتن کیفرها: ۷۸
ج- ارادی بودن کیفرها: ۷۸
د- بی توجهی به مسئولیت: ۷۹
د- سنگین بودن کیفرها: ۷۹
دوره‌ی انتقام اجتماعی: ۷۹
الف.آزادی قضاوت در داوری: ۷۹
ب. هم شکل نبودن کیفرها: ۷۹
ج.سنگین بودن کیفرها: ۷۹
د. قانونی بودن کیفرها: ۷۹
خ. یکه‌ی سختی کیفرها: ۸۰
قانون‌های باستانی: ۸۰
سومر و أکد: ۸۲
مصر: ۸۳
آشور: ۸۵
هیتی‌ها: ۸۸
هند (مانو) ۸۹
چین: ۹۵
یونان: ۱۰۲
قانون‌گذاران یونان: ۱۰۵
رم ۱۰۷
قوانین پیشین: ۱۲۳
قوانین حمورابی ۱۲۳
بابل: ۱۲۴
میترا و مزدیسنا: ۱۲۸
قانون در اوستا و متون باستانی: ۱۳۰
مبحث دوم : جهان نو ۱۴۰
گفتار اول: آمریکا ۱۴۰
ادغام محاکم: ۱۴۲
سلطه قانون: ۱۴۲
استقلال: ۱۴۳

www.ketab.ir

اعلامیّه حقوق مردم: ۱۴۴
دیوان عالی کشور: ۱۴۵
آیین دادرسی: ۱۴۷
گفتار دوم: اروپا ۱۵۰
الف – اروپا قبل از قرن ۱۸ میلادی ۱۵۰
ب- اروپا بعد از قرن ۱۸ میلادی ۱۷۶
۲. قوانینی ملایم‌تر و گاه مدون: ۱۸۷
۳- رویه‌ی قضایی ملایم‌تر ولی متفاوت: ۱۹۳
حقوق کیفری انقلاب فرانسه الهام بخش و تأثیرش بر اروپا: ۱۹۸
۱- اصول راهبردی حقوق کیفری: ۱۹۸
۲- نوآوری‌های مجلس مؤسسان در زمینه‌ی سزادهی و کیفر: ۲۰۰
روند حقوق کیفری مدرن در قرن نوزدهم: ۲۰۲
عصر مجموعه‌های قوانین: ۲۰۲
۱- مجموعه‌های سخت گیرانه در ابتدای قرن نوزدهم: ۲۰۴
۲- مجموعه قوانین کلاسیک در قرن نوزدهم: ۲۰۷
۳- کثرت جرم‌های تدوین گر در اواخر قرن نوزدهم: ۲۰۸
۱- کاهش کیفر مرگ و شکنجه های بدنی: ۲۰۹
۲- زندان نیز پیشاپیش به زوال می‌رود: ۲۰۹
۳- مباحث فردی کردن کیفر ۲۱۰
گفتار سوم: آسیا ۲۱۳
روسیّه و اتّحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ۲۱۳
حقوق در روسیّه‌ی قدیم: ۲۱۴
ادوار چهارگانه: ۲۱۶
الغاء قوانین تزاری: ۲۱۷
سُنّت‌ها: ۲۱۸
مراحل چهارگانه‌ی حقوق: ۲۱۸
طرح نو: ۲۱۹
سیر حقوق در شوروی: ۲۲۱
سیاست و قانون: ۲۲۳
حقوق عمومی در برابر حقوق خصوصی: ۲۲۵
دگرگونی خانواده: ۲۲۸
کیفر اعدام: ۲۲۸
خلاصه‌ای از موارد اختلاف: ۲۲۸

www.ketab.ir

پاکستان: ۲۲۹
نامگذاری ۲۳۱
حکومت: ۲۳۱
منابع قانون: ۲۳۳
محاکم: ۲۳۵
کشور اسلامی: ۲۳۶
ترکیه: ۲۳۷
نژاد: ۲۳۷
نبردگاه: ۲۳۸
جهش بسوی غرب: ۲۴۱
قوای ثلاثه: ۲۴۳
تعاون قضائی: ۲۴۴
هندوستان: ۲۴۵
امپراطوری: ۲۴۶
قانون در هندوستان: ۲۵۰
دمکراسی سکولار هندوستان: ۲۵۳

فصل دوم: تاریخ حقوق ایران ۲۵۵

مبحث اول: ایران قبل از اسلام ۲۵۵
مادها و هخامنشیان: ۲۵۳
دوره‌ی اشکانی: ۲۸۲
تشکیلات نظام قضایی دوره اشکانی: ۲۸۵
دوره‌ی ساسانی: ۲۸۵
دادگاه‌های اختصاصی در دوران ساسانی: ۲۸۸
حقوق کیفری در دوره ساسانیان: ۲۹۰
مبحث دوم: ایران بعد از اسلام ۲۹۱
الف ـ ویژگیهای کلی: ۲۹۳
ب ـ حیطه‌های گوناگون حقوق: ۲۹۶
مبحث سوم: ایران در دوران معاصر: ۳۰۳
تحولات دادرسی در دوران معاصر: ۳۰۳
خاصیت عمومی قانون جزا: ۳۰۴
استنباط قاضی جزایی: ۳۰۵
اصل قانونی بودن جرم و مجازات: ۳۰۶

www.ketab.ir

حق الله – حق الناس: ۳۰۶
قلمرو قانون جزا: ۳۰۷
تکرار جرم: ۳۰۸
معاونت: ۳۰۸
عناصر عمومی جرم: ۳۰۸
عمد – شبه عمد – خطا: ۳۰۹
دفاع مشروع: ۳۱۱
اقسام جرائم: ۳۱۱
جرائم بزرگ – جرائم کوچک: ۳۱۱
تقسیم جرائم از جهت مورد جرم: ۳۱۲
جرائم ضد جسم و جان: ۳۱۲
جرائم ضد عفت عمومی: ۳۱۳
جرائم ضد شرف و حیثیت: ۳۱۳
جرائم ضد مصالح عمومی ملت و مملکت: ۳۱۴
جرائم جنگ ۳۱۴
جرائم متفرقه ۳۱۵
اقسام مجازات‌ها - موانع مجازات – مستندات مجازات: ۳۱۵
حد و تعزیر – قصاص و دیات ۳۱۵
حد – تعزیر: ۳۱۶
قصاص: ۳۱۶
حبس و انواع آن: ۳۱۸
زندان‌ها: ۳۱۹
موانع مجازات: ۳۱۹
سقوط مجازات: ۳۱۹
مسئولیت جزایی – عاقله ۳۲۰
مقایسه مسئولیت جزایی و مسئولیت مالی: ۳۲۰
عاقله: ۳۲۰
آئین دادرسی کیفری: ۳۲۱
قسمت اول: اصول کلی دادرسی کیفری ۳۲۱
اصل قانونی بودن جرم و مجازات: ۳۲۱
تفسیر به نفع متهم: ۳۲۲
ادله اثبات مختص امور جزائی: ۳۲۳
حقوق فرد: ۳۲۴

www.ketab.ir

عذر جهل به قانون : ۳۲۴
تغییر استنباط و عطف به ماسبق شدن قانون: ۳۲۵
قسمت دوم – اصل اباحه – استصحاب: ۳۲۵
اصل اباحه: ۳۲۶
استصحاب : ۳۲۶

فصل سوم: مکاتب کیفری..... ۳۲۹

مبحث اول: مکاتب قدیم ۳۲۹
بخش اول: جایگاه مکاتب کیفری در منابع حقوق جزایی ۳۲۹
بخش دوم: مکاتب کیفری قدیم ۳۳۰
مکتب کیفری قصاص و دیات: ۳۳۳
۱- قضاوت و قاضی : ۳۴۰
گفتار اول: یونان و روم باستان ۳۴۳
روم باستان: ۳۴۸
گفتار دوم: ایران باستان ۳۵۲
مبحث دوم: مکاتب جدید ۳۶۲
گفتار اول: مکتب کلاسیک یا فایده اجتماعی ۳۶۲
منتسکیو: ۳۶۳
سزاربکاریا: ۳۶۷
ژرمی بنتام: ۳۷۱
ژان ژاک روسو: ۳۷۵
ولتر: ۳۷۹
دید رو: ۳۸۲
تاثیرات و نتایج مکتب فایده اجتماعی: ۳۸۳
گفتار دوم: مکتب عدالت مطلقه ۳۸۵
امانوئل کانت: ۳۸۶
ژوزف دومستر: ۳۹۰
معایب و محاسن مکتب عدالت مطلقه: ۳۹۳
گفتار سوم: مکتب نئوکلاسیک : (کلاسیک + عدالت مطلقه)= نئوکلاسیک ۳۹۴
فرانسوا گیزو: ۳۹۶
اورتولان : ۳۹۸
روسی: ۴۰۰
گفتار چهارم: مکتب تحققی ۴۰۱

www.ketab.ir

سزار لمبروزو: ۴۰۳
اصول اعتقاد کیفری سزار لمبروزو را می توان به شرح ذیل خلاصه کرد: ۴۱۱
انریکوفری: ۴۱۲
اصول اعتقادات کیفری انریکوفری را میتوان به شرح ذیل خلاصه کرد: ۴۱۸
رافائل گاروفالو: ۴۲۱
تاثیرات و انتقادات ۴۲۸
گفتار پنجم: مکتب دفاع اجتماعی ۴۳۰
گفتار ششم: مکتب دفاع اجتماعی نوین ۴۳۵
گفتار هفتم: مکتب اصالت عمل ۴۴۵
مالدانا ۴۴۶
مبحث سوم: مکاتب دینی ۴۴۸
گفتار اول: مکتب کیفری یهود ۴۴۹
گفتار دوم: مکتب کیفری مسیحیت ۴۵۴
ویژگی‌های دوران اوج مکتب کیفری مسیحیت : ۴۵۸
ویژگی‌های دوران افول مکتب کیفری مسیحیت : ۴۵۹
گفتار سوم: مکتب کیفری اسلام ۴۶۱
الحاقات: ۴۸۴
قوانین هیتی‌ها ۴۹۱
مجموعه قوانین ۴۹۱
قوانین حمورابی ۵۱۷
قانون مجازات ملی مصوب ۱۳۰۴ ۵۴۹
باب اول ـ کلیات ۵۴۹
فصل اول ـ مواد عمومی ۵۴۹
فصل دوم ـ در انواع جرائم و مجازات ۵۴۹
فصل سوم ـ در جزاهای تبعی ۵۵۲
فصل چهارم ـ در شروع به جرم ۵۵۳
فصل پنجم: در تکرار جرم. ۵۵۴
فصل ششم ـ در شرکا و معاونین مجرم ۵۵۶
فصل هفتم ـ در تعدد جرم ۵۵۷
فصل هشتم ـ در شرایط و موانع مجازات ۵۵۷
فصل نهم ـ در تخفیف و تعلیق و اسقاط و تبدیل مجازات ۵۵۸
فصل دهم ـ در وسائل جلوگیری از محکومیت و رفع اثرات آن ۵۶۱
مبحث اول: در عفو عمومی ۵۶۱

www.ketab.ir

مبحث دوم: در عفو و تخفیف مجازات ۵۶۱
مبحث سوم: در اعاده حیثیت ۵۶۱
باب دوم ـ در جنحه و جنایاتی که مضر به مصالح عمومی است ۵۶۲
فصل اول ـ در جنحه و جنایت بر ضد امنیت مملکت ۵۶۲
مبحث اول: در جنحه و جنایت بر ضد امنیت خارجی مملکت ۵۶۲
مبحث دوم: جنحه و جنایت بر ضد امنیت داخلی مملکت ۵۶۴
مبحث سوم: در سو قصد نسبت به رییس مملکت ۵۶۷
فصل دوم ـ در مخالفت و ضدیت با اساس حکومت ملی و آزادی ۵۶۸
فصل سوم ـ در جنحه و جنایت بر ضد آسایش عمومی ۵۷۰
مبحث اول: در سکه قلب ۵۷۰
مبحث دوم: در جعل و تزویر ۵۷۰
مبحث سوم: در محو یا شکستن مهر و سرقت نوشتجات از اماکن دولتی ۵۷۳
بحث چهارم: در فرار محبوسین قانونی و اخفا مقصرین ۵۷۴
بحث پنجم در غصب عناوین و مشاغل ۵۷۶
مبحث ششم در تخریب ابنیه و آثار ۵۷۶
فصل چهارم ـ در تقصیرات مامورین دولتی ۵۷۶
مبحث اول: در تجاوز مامورین دولتی از حدود ماموریت خود و تقصیراتشان در ادا وظیفه ۵۷۶
مبحث دوم: ۱.در تعدیات مامورین دولتی نسبت به افراد ۵۷۷
۲ -در رشوه ۵۷۸
مبحث سوم: در تعدیات مامورین دولتی نسبت به دولت ۵۸۰
فصل پنجم ـ در جنحه و جنایت نسبت به مامورین دولت ۵۸۳
مبحث اول: در تمرد نسبت به مامورین دولت ۵۸۳
مبحث دوم: در هتک حرمت نسبت به نمایندگان ملت و مامورین دولتی ۵۸۳
فصل ششم ـ در اجتماع و مواضعه برای ارتکاب جرائم ۵۸۴
باب سوم ـ در جنحه و جنایات نسبت به افراد ۵۸۵
فصل اول ـ در قتل و جرح و ضرب ۵۸۵
فصل دوم ـ در توقیف و حبس غیر قانونی ۵۹۰
فصل سوم ـ در جنحه و جنایت نسبت به اطفال ۵۹۱
فصل چهارم ـ مخالفت با مراسم دفن اموات ۵۹۲
فصل پنجم ـ هتک ناموس و منافیات عصمت ۵۹۳
فصل پنج ـ در جنحه و جنایات بر ضد عفت و اخلاق عمومی و تکالیف خانوادگی ۵۹۴
فصل ششم ـ در شهادت کذب و قسم دروغ و افشا سر ۶۰۲

www.ketab.ir

فصل هفتم ـ در سرقت ۶۰۴
فصل هشتم ـ در تهدید و اکراه ۶۰۶
فصل نهم ـ در ورشکستگی و کلاهبرداری ۶۰۷
فصل دهم ـ خیانت در امانت ۶۰۹
فصل یازدهم ـ دسیسه و تقلب در کسب و تجارت ۶۱۰
فصل دوازدهم ـ در حرق و تخریب و اتلاف اموال و حیوانات ۶۱۴
فصل سیزدهم ـ در هتک حرمت منازل و املاک غیر ۶۱۶
فصل چهاردهم ـ در افترا و توهین و هتک حرمت ۶۱۷
فصل پانزدهم ـ در ولگردی و استعمال علنی الکل و سایر مواد مخدره ۶۱۸
ب جرائم ـ در امور خلافها و مجازات آنها ۶۱۹
باب پنجم ـ مقررات مختلفه ۶۱۹
قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۵۲ ۶۲۴
کلیات ۶۲۴
فصل اول ـ مواد عمومی ۶۲۴
فصل دوم ـ انواع جرائم و مجازاتها ۶۲۷
فصل سوم ـ مجازاتها و اقدامات تأمینی تبعی و تکمیلی ۶۲۸
فصل چهارم ـ شروع به جرم ۶۳۲
فصل پنجم ـ تکرار جرم ۶۳۳
فصل ششم ـ شرکا و معاونین مجرم ۶۳۴
فصل هفتم ـ تعدد جرم ۶۳۵
فصل هشتم ـ حدود مسئولیت جزایی ۶۳۷
فصل نهم ـ تخفیف مجازات و سقوط تعقیب ۶۴۲
فصل دهم ـ عفو و اعاده حیثیت ۶۴۵
مبحث اول ـ عفو عمومی ۶۴۵
مبحث دوم ـ عفو خصوصی ۶۴۶
مبحث سوم ـ اعاده حیثیت ۶۴۶
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۱ ۶۴۸
فصل اول ـ مواد عمومی ۶۴۸
فصل دوم ـ جرائم و مجازاتها ۶۵۰
فصل سوم ـ مجازاتها و اقدامات تأمینی و تربیتی و تبعی و تکمیلی ۶۵۱
فصل چهارم ـ شروع به جرم ۶۵۱
فصل پنجم ـ تکرار جرم ۶۵۲
فصل ششم ـ شرکاء و معاونین جرم ۶۵۲

www.ketab.ir

فصل هفتم - تعدد جرم ۶۵۳
فصل هشتم - حدود مسئولیت جزایی ۶۵۴
فصل نهم - تخفیف مجازات ۶۵۶
قانون مجازات اسلامی ۶۶۲
کلیات ۶۶۲
باب اول – مواد عمومی ۶۶۲
باب دوم – مجازاتها و اقدامات تامینی و تربیتی ۶۶۵
فصل اول – مجازاتها و اقدامات امینی و تربیتی ۶۶۵
فصل دوم – تخفیف مجازات ۶۶۸
فصل سوم – تعلیق اجرای مجازات ۶۶۹
فصل چهارم – آزادی مشروط زندانیان ۶۷۲
باب سوم – جرائم ۶۷۳
فصل اول – شروع به جرم ۶۷۳
فصل دوم – شرکاء و معاونین جرم ۶۷۴
فصل سوم – تعدد جرم ۶۷۵
فصل چهارم – تکرار جرم ۶۷۵
باب چهارم – حدود مسئولیت جزائی ۶۷۵
کتاب دوم ـ حدود ۶۸۰
باب اول – حد زنا ۶۸۱
فصل اول – تعریف وموجبات حد زنا ۶۸۰
فصل دوم – راههای ثبوت زنا در دادگاه ۶۸۰
فصل سوم – اقسام حدزنا ۶۸۱
فصل چهارم – کیفیت اجراء حد ۶۸۳
باب دوم – حد لواط ۶۸۴
فصل اول – تعریف و موجبات حد لواط ۶۸۴
فصل دوم – راههای ثبوت لواط در دادگاه ۶۸۵
باب سوم – مساحقه ۶۸۶
باب چهارم – قوادی ۶۸۶
باب پنجم – قذف ۶۸۷
باب ششم – حد مسکر ۶۸۹
فصل اول – موجبات حد مسکر ۶۸۹
فصل دوم – شرایط حد مسکر ۶۹۰
فصل سوم – کیفیت اجراء حد ۶۹۱

www.ketab.ir

فصل چهارم – شرایط سقوط حد مسکر یا عفو از آن ۶۹۱
باب هفتم – محاربه و افساد فی الارض ۶۹۱
فصل اول – تعاریف ۶۹۱
فصل دوم – راههای ثبوت محاربه وافساد فی الارض ۶۹۲
فصل سوم – حد محاربه و افسادفی الارض ۶۹۳
باب هشتم – حد سرقت ۶۹۴
فصل اول – تعریف وشرایط ۶۹۴
فصل دوم – راههای ثبوت سرقت ۶۹۵
فصل سوم – شرایط اجرای حد ۶۹۵
فصل چهارم – حد سرقت ۶۹۵
کتاب سوم ـ قصاص ۶۹۶
باب اول ـ قصاص نفس ۶۹۶
فصل اول ـ قتل عمد ۶۹۶
فصل دوم ـ اکراه در قتل ۶۹۷
فصل سوم – شرکت در قتل ۶۹۸
فصل چهارم – شرایط قصاص ۶۹۹
فصل پنجم – شرایط دعوی قتل ۷۰۰
فصل ششم – راههای ثبوت قتل ۷۰۰
مبحث اول ـ اقرار ۷۰۰
مبحث سوم – قسامه ۷۰۱
فصل هفتم – کیفیت استیفاء قصاص ۷۰۵
باب دوم – قصاص عضو ۷۰۶
فصل اول ـ تعاریف و موجبات قصاص عضو ۷۰۶
فصل دوم – شرایط و کیفیت قصاص عضو ۷۰۷
کتاب چهارم ـ دیات ۷۱۰
باب اول – تعریف دیه و موارد آن ۷۱۰
باب دوم – مقدار دیه قتل نفس ۷۱۱
باب سوم – مهلت پرداخت دیه ۷۱۲
باب چهارم – مسوول پرداخت دیه ۷۱۳
باب پنجم – موجبات ضمان ۷۱۴
باب ششم – اشتراک در جنایت ۷۱۷
باب هفتم – تسبیب درجنایت ۷۱۸
باب هشتم – اجتماع سبب و مباشر یا اجتماع چند سبب ۷۲۱

www.ketab.ir

باب نهم – دیه اعضاء ۷۲۲
فصل اول – دیه مو ۷۲۲
فصل دوم – دیه چشم ۷۲۳
فصل سوم – دیه بینی ۷۲۳
فصل چهارم – دیه گوش ۷۲۴
فصل پنجم ـ دیه لب ۷۲۴
فصل ششم – دیه زبان ۷۲۵
فصل هفتم – دیه دندان ۷۲۵
فصل هشتم – دیه گردن ۷۲۷
فصل نهم – دیه فک ۷۲۷
فصل دهم – دیه دست و پا ۷۲۷
فصل یازدهم – دیه ناخن ۷۲۸
فصل دوازدهم – دیه ستون فقرات ۷۲۸
فصل سیزدهم – دیه نخاع ۷۲۹
فصل چهاردهم – دیه [illegible] ۷۲۹
فصل پانزدهم – دیه [illegible] ۷۲۹
فصل شانزدهم – دیه استخوان بر گردن ۷۲۹
فصل هفدهم – دیه نشیمنگاه ۷۳۰
فصل هیجدهم – دیه استخوان [illegible] ۷۳۰
فصل نوزدهم – دیه عقل ۷۳۲
فصل بیستم – دیه حس شنوائی ۷۳۲
فصل بیست ویکم – دیه بینائی ۷۳۳
فصل بیست ودوم – دیه حس بویائی ۷۳۴
فصل بیست وسوم – دیه چشائی ۷۳۵
فصل بیست و چهارم – دیه صورت و گویایی ۷۳۵
فصل بیست وپنجم – دیه زوال منافع ۷۳۵
باب دهم – دیه جراحات ۷۳۶
فصل اول – دیه جراحت سر و صورت ۷۳۶
فصل دوم – دیه جراحتی که به درون بدن انسان وارد می شود ۷۳۷
فصل سوم – دیه جراحتی که در اعضاء انسان فرو می رود. ۷۳۷
باب یازدهم – دیه جنایتی که باعث تغییر رنگ پوست یا تورم میشود. ۷۳۷
باب دوازدهم – دیه سقط جنین ۷۴۸
باب سیزدهم – دیه جنایتی که بر مرده واقع می شود ۷۳۹

www.ketab.ir

قانون مجازات اسلامی ۷۴۱
تعزیرات ۷۴۱
کتاب پنجم ـ تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده ۷۴۱
فصل اول – جرایم ضد امنیت داخلی وخارجی کشور ۷۴۱
فصل دوم – اهانت به مقدسات مذهبی وسوءقصد به مقامات داخلی ۷۴۴
فصل سوم – سوءقصد به مقامات سیاسی خارجی ۷۴۴
فصل چهارم – تهیه و ترویج سکه قلب ۷۴۵
فصل پنجم – جعل و تزویر ۷۴۵
فصل ششم – محو یا شکستن مهر و پلمپ و سرقت نوشته‌هاازاماکن دولتی ۷۴۹
فصل هفتم – فرار محبوسین قانونی واخفای مقصرین ۷۵۰
فصل هشتم – غصب عناوین ومشاغل ۷۵۲
فصل نهم – تخریب اموال تاریخی ، فرهنگی ۷۵۳
فصل دهم – تخلفات مقامات و مامورین دولتی ۷۵۵
فصل یازدهم – [illegible] ربا وکلاهبرداری ۷۵۹
فصل دوازدهم – امتناع از انجام وظایف قانونی ۷۶۰
فصل سیزدهم – تعدی مامورین دولتی نسبت به دولت ۷۶۱
فصل چهاردهم – تمرد نسبت به مامورین دولت ۷۶۳
فصل پانزدهم – هتک حرمت اشخاص ۷۶۳
فصل شانزدهم – اجتماع و تبانی برای ارتکاب جرایم ۷۶۴
فصل هفدهم – جرایم علیه اشخاص و اطفال ۷۶۴
فصل هجدهم – جرایم ضد عفت و اخلاق عمومی ۷۶۸
فصل نوزدهم – جرایم بر ضد حقوق تکالیف خانوادگی ۷۷۰
فصل بیستم – قسم و شهادت دروغ و افشاءسر ۷۷۱
فصل بیست و یکم – سرقت و ربودن مال غیر ۷۷۱
فصل بیست ودوم – تهدید و اکراه ۷۷۴
فصل بیست وسوم – ورشکستگی ۷۷۵
فصل بیست وچهارم – خیانت در امانت ۷۷۵
فصل بیست و پنجم – احراق وتخریب واتلاف اموال و حیوانات ۷۷۵
فصل بیست و ششم – هتک حرمت منازل واملاک غیر ۷۷۸
فصل بیست و هفتم – افتراء و توهین و هتک حرمت ۷۸۰
فصل بیست و هشتم – تجاهر به استعمال مشروبات الکلی و قماربازی و ولگردی ۷۸۱
فصل بیست و نهم – جرایم ناشی از تخلفات رانندگی ۷۸۲
فصل بیست و نهم – جرایم ناشی از تخلفات رانندگی ۷۸۶

www.ketab.ir

قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ ..... ۷۹۱
کتاب اول ـ کلیات ۷۹۱
بخش اول ـ مواد عمومی ۷۹۱
فصل اول ـ تعاریف ۷۹۱
فصل دوم ـ قلمرو اجرای قوانین جزائی در مکان ۷۹۱
فصل سوم ـ قلمرو اجرای قوانین جزائی در زمان ۷۹۳
فصل چهارم ـ قانونی بودن جرائم، مجازاتها و دادرسی کیفری ۷۹۴
بخش دوم ـ مجازاتها ۷۹۴
فصل اول ـ مجازاتهای اصلی ۷۹۴
فصل دوم ـ مجازاتهای تکمیلی و تبعی ۷۹۸
فصل سوم ـ نحوه تعیین و اعمال مجازاتها ۸۰۲
فصل چهارم ـ تخفیف مجازات و معافیت از آن ۸۰۴
فصل پنجم ـ تعلیق صدور حکم ۸۰۵
فصل ششم ـ تعلیق اجرای مجازات ۸۰۷
فصل هفتم ـ مقررات نیمه آزادی ۸۰۹
فصل هشتم ـ نظام آزادی مشروط ۸۰۹
فصل نهم ـ مجازاتهای جایگزین حبس ۸۱۱
فصل دهم ـ مجازاتها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان ۸۱۵
فصل یازدهم ـ سقوط مجازات ۸۱۸
مبحث اول ـ عفو ۸۱۸
مبحث دوم ـ نسخ قانون ۸۱۸
مبحث سوم ـ گذشت شاکی ۸۱۹
مبحث چهارم ـ مرور زمان ۸۲۰
مبحث پنجم ـ توبه مجرم ۸۲۲
مبحث ششم ـ اعمال قاعده درأ ۸۲۳
بخش سوم ـ جرائم ۸۲۳
فصل اول ـ شروع به جرم ۸۲۳
فصل دوم ـ شرکت در جرم ۸۲۴
فصل سوم ـ معاونت در جرم ۸۲۴
فصل چهارم ـ سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته ۸۲۶
فصل پنجم ـ تعدد جرم ۸۲۶
فصل ششم ـ تکرار جرم ۸۲۸
بخش چهارم ـ شرایط و موانع مسؤولیت کیفری ۸۲۹

www.ketab.ir

فصل اول ـ شرایط مسؤولیت کیفری ۸۲۹
فصل دوم ـ موانع مسؤولیت کیفری ۸۲۹
بخش پنجم ـ ادله اثبات در امور کیفری ۸۳۳
فصل اول ـ مواد عمومی ۸۳۳
فصل دوم ـ اقرار ۸۳۴
فصل سوم ـ شهادت ۸۳۵
فصل چهارم ـ سوگند ۸۳۸
فصل پنجم ـ علم قاضی ۸۳۹
بخش ششم ـ مسائل متفرقه ۸۴۰
کتاب دوم – حدود ۸۴۱
بخش اول - مواد عمومی ۸۴۱
بخش دوم - در موجبات حد ۸۴۲
فصل اول – ۸۴۲
فصل دوم- احکام زنا و مساحقه ۸۴۴
فصل سوم – قوادی ۸۴۵
فصل چهارم – قذف ۸۴۵
فصل پنجم- سبّ نبی ۸۴۸
فصل ششم- مصرف مسکر ۸۴۸
فصل هفتم- سرقت ۸۴۸
فصل هشتم- محاربه ۸۵۰
فصل نهم- بغی و افساد فی الارض ۸۵۱
کتاب سوم- قصاص ۸۵۲
بخش اول - مواد عمومی ۸۵۲
فصل اول- اقسام و تعاریف جنایات ۸۵۲
فصل دوم- تداخل جنایات ۸۵۴
فصل سوم- شرایط عمومی قصاص ۸۵۵
فصل چهارم- راههای اثبات جنایت ۸۵۸
فصل پنجم- صاحب حق قصاص ۸۶۳
فصل ششم- شرکت در جنایت ۸۶۶
فصل هفتم- اکراه در جنایت ۸۶۸
بخش دوم- قصاص نفس ۸۶۹
بخش سوم- قصاص عضو ۸۷۰
فصل اول- موجب قصاص عضو ۸۷۰

www.ketab.ir

فصل دوم- شرایط قصاص عضو ۸۷۱
بخش چهارم- اجرای قصاص ۸۷۴
فصل اول- مواد عمومی ۸۷۴
فصل دوم- اجرای قصاص نفس ۸۷۸
فصل سوم- اجرای قصاص عضو ۸۷۹
کتاب چهارم- دیات ۸۸۰
بخش اول - مواد عمومی ۸۸۰
فصل اول - تعریف دیه و موارد آن ۸۸۰
فصل دوم ـ ضمان دیه ۸۸۱
فصل سوم ـ راههای اثبات دیه ۸۸۱
فصل چهارم ـ مسؤول پرداخت دیه ۸۸۲
فصل پنجم ـ مهلت پرداخت دیه ۸۸۶
فصل ششم ـ موجبات ضمان ۸۸۷
فصل هفتم ـ تداخل و تعدد دیات ۸۹۵
بخش دوم ـ مقادیر دیه ۸۹۷
فصل اول ـ دیه نفس ۸۹۷
فصل دوم ـ قواعد عمومی دیه اعضاء ۸۹۹
فصل سوم - دیه مقدر اعضاء ۹۰۱
مبحث اول - دیه مو ۹۰۱
مبحث دوم ـ دیه چشم ۹۰۳
مبحث سوم ـ دیه بینی ۹۰۳
مبحث چهارم ـ دیه لاله گوش ۹۰۴
مبحث پنجم ـ دیه لب ۹۰۵
مبحث ششم ـ دیه زبان ۹۰۶
مبحث هفتم ـ دیه دندان ۹۰۷
مبحث هشتم ـ دیه گردن ۹۰۸
مبحث نهم ـ دیه فک ۹۰۹
مبحث دهم ـ دیه دست و پا ۹۰۹
مبحث یازدهم ـ دیه ستون فقرات، نخاع و نشیمنگاه ۹۱۱
مبحث دوازدهم ـ دیه دنده و ترقوه ۹۱۲
مبحث سیزدهم ـ دیه ازاله بکارت و افضاء ۹۱۲
مبحث چهاردهم - دیه اندام تناسلی و بیضه ۹۱۳
مبحث پانزدهم ـ دیه پستان ۹۱۵

www.ketab.ir

فصل چهارم- قواعد عمومی دیه منافع ۹۱۵
فصل پنجم ـ دیه مقرر منافع ۹۱۶
مبحث اول- دیه عقل ۹۱۶
مبحث دوم - دیه شنوایی ۹۱۶
مبحث سوم - دیه بینایی ۹۱۷
مبحث چهارم - دیه بویایی ۹۱۸
مبحث پنجم - دیه چشایی ۹۱۸
مبحث ششم - دیه صوت و گویایی ۹۱۸
مبحث هفتم - دیه سایر منافع ۹۱۹
فصل ششم ـ دیه جراحات ۹۲۰
فصل هفتم - دیه جنین ۹۲۲
فصل هشتم - به سرایت بر میت ۹۲۳
فهرست منابع و مآخذ ۹۲۵

www.ketab.ir

پیشگفتار:

خدای تعالی را شاکریم که قدرت قلم به دست گرفتن، اندیشیدن و سخن گفتن را به ما انسانها ارزانی کرد، موهبت تفکر و اندیشیدن آنقدر عظیم است که ذهن بشری عاجز از سپاس و تشکر از این نعمت الهی است به نیکی یاد کردن از متفکرانی که از این قدرت خدادادی به نیکی استفاده کرده اند حکم ادب است، حقوق جزا و عدالت کیفری نیز از این قاعده مستثنی نیست. بشر ابتدایی بی آنکه نگرش کلان درباره علل و چیستی جرم و شخصیت مجرم داشته باشد، به تقلید از طبیعت یا به مقتضای سرشت حیوانی خویش، در برابر هر رفتار زیانباری واکنش نشان می داد. این واکنش، اغلب در قالب تلافی و مقابله به مثل و حتی شدیدتر از آن تبلور می یافت. به تدریج این واکنش به روشهای مختلف متحول شد و اندیشمندان زیادی کوشیدند تا آن را قاعده مند کنند و در چهار چوب اصولی عادلانه قرار دهند. در جوامع ابتدایی در میان انسان های اولیه، رفتار مجرمانه و واکنش به آن، غریزی و اغلب در قالب انتقام جویی های نامحدود بود. هر کسی در مقابل تعرض به حقوق و اموالش، خود را مجاز به هر گونه تلافی می دانست. این هرج و مرج، همانند زندگی اجتماعی دیگر حیوانات ادامه یافت تا آنکه به تدریج دولتها و حکومت های مرکزی شکل گرفت. دولت مردان نخستین نیز قاعده و قانونی درباره جرایم و مجازاتها نداشتند و تنها تمایلات و خودکامگی خود را به اجرا می گذاشتند. در چنین نظام های طبقاتی ای که مردم اغلب به سه طبقه اشراف، شهروندگان و بردگان تقسیم می شدند، اجرای مجازاتها قاعده مند نبود و مبتنی بر تبعیضات نژادی، طبقاتی، جنسی و سیاسی بود. با برتری قدرت یک قبیله بر چند قبیله دیگر و تشکیل دولت های قدرتمند متمرکز و الزام مردم به پیروی از دستورهای حکومتی، اندک اندک قدرت خانواده ها و قبایل کاهش یافت و از سوی حکومتهای مرکزی، نبرد قبایل با همدیگر ممنوع شد. در راستای محدود کردن انتقام جویی های غیر انسانی مجازات «قصاص» وضع شد که بر اساس آن، در صورت تساوی بزهکار و بزه دیده در جنسیت (زن در برابر زن و مرد در برابر مرد)، ارزش (برده در مقابل برده و آزاده در برابر آزاده) و نیز موقعیت اجتماعی (اشراف در برابر رعایا کیفر

www.ketab.ir

نمی شدند اما رعایا در برابر اشراف مجازات می شدند)، بزهکار به کیفر بدنی مشابهی محکوم می شد. گام دیگر در راستای تعدیل مجازات ها، پذیرش دیه (خون بها) از سوی خویشان بزه دیده بود.
در این دوران گذار، مسئولیت بزهکار، شخصی شد و قبیله ها در قبال جرم اعضای خود، مسئولیتی نداشتند و تعقیب دعوای کیفری نیز به عهده زیان دیده (بزه دیده) قرار گرفت. این تحولات عمومیت نداشتند و در جوامع مختلف و در زمان های گوناگون یکسان سیری نشدند .

در این زمان دولت شهر ها تشکیل شدند، و دولتها قدرتمندتر و گسترده تر شدند و مداخله خود را در امور عمومی افزایش دادند، بگونه ای که تعقیب متهم، کشف جرم، دادرسی و اجرای کیفر در اختیار دولتها قرار گرفت. به جای انتقام های شخصی، مجازات های ثابت وضع شد. به جای ادله خرافاتی و بی اساس مانند «آزمایش های ایزدی، دوئل و تمسک به ارواح»ادله اثباتی واقعی همچون شهادت شهود، سوگند خوردن و اقرار برای اثبات دعاوی وضع شد و تنها از طریق آنها ادعای افراد قابل اثبات بود.

در این زمان، به تدریج این مفهوم شکل گرفت که جرم، رفتاری است که جامعه از آن زیان می بیند و امنیت و نظام کشور را مختل می سازد. (مفهوم نظم عمومی شکل گرفت) در این دوران، مفاهیم جرایم مربوط به صیانت جامعه و امنیت کشور (نظم عمومی) مانند جرایم امنیتی، اخلال در معاش و امور مردم، جاسوسی، خیانت به کشور، توهین یا سوءقصد به پادشاه، دلتمردان و شورش، شکل گرفت. در این زمان نقش بزه دیده در فرآیند دادرسی و اجرای کیفر به تدریج کاسته شد و در مقابل اختیار، اقتدار و دخالت دولتها در همه ساحات زندگی فردی و اجتماعی، بخصوص نظم عمومی مردم افزایش یافت.

در هر جامعه ای که تشکیل می گردد، از لحاظ حقوق کیفری دوره ی یکلی دارد، چرا که جامعه برای حفظ خود و مردم و تامین امنیت و سایر نیازمندی های اساسی مردم باید وضع یک سلسه قوانین و مقررات می باشد. همانگونه که در مذاهب نظیر اسلام و یهودیت و مسیحیت نیز هدف، از ضع مقررات همین امر می باشد. این سیکل دوره هایی دارد که ذیلا بدان اشاره می گردد:

دوره اول: مرحله ی وضع و وجود هنجار است. این قانون به تبع نیازی است که در جامعه احساس می شود و به دنبال خود لزوم ضمانت اجرا را مطرح می نماید. در این هنگام عده ای که از این مقررات متضرر شده انداز این مقررات عدول کرده و آن را نقض می نمایند.

www.ketab.ir

دوره دوم: مرحله نقض هنجار و مقررات است. این عمل یا جرم است که ضمانت اجرای کیفری را به دنبال خواهد داشت و یا انحراف است که ضمانت اجرای اخلاقی و تقبیح عامه مردم را در پی دارد، هر چند که ممکن است همین انحرافات تدریجا و همزمان با تحولات جامعه، خود نوعی بزه و جرم محسوب گردد

دوره سوم: دوره واکنش جامعه است، این واکنش دو شکل دارد:

الف) واکنش در جوامع اولیه: که در این حالت تمامی جامعه واکنش نشان داده و خودشان اقدام به مجازات مجرمان می کردند. این قسم را می توان واکنش سازمان نیافته، طبیعی یا خود جوش نامید.

ب) واکنش در جوامع پیشرفته: این عکس العمل خود دو مرحله دارد

۱- محاکمه متهم(عدالت کیفری)

۲-اعمال تصمیم قاضی(ضمانت اجرای کیفری)

این دوره ها با هم مرتبط بوده به نحوی که می تواند حالت عکس داشته باشد، یعنی واکنش جامعه می تواند سبب وضع هنجار و قانون شود. گاهی واکنش جامعه خود می تواند جرم زا باشد و نقض هنجارها را ایجاد نماید، مانند مجازات سالب آزادی که تاکید بر این دوره در تمامی جوامع وجود داشته ولی یکسان نیست. جوامع صنعتی در کنار رشدی که در صنایع و وسائل علمی پیدا کنند، قوانین وضع می نمایند که در سایر جوامع بدین گونه نیست.

مرز تاریخی میان توحش و تمدن سامان یافتن نظام حقوقی و قبول قواعد به مثابهٔ قانون در روابط جمعی است . به این معنی که هرگونه تشکل اجتماعی و تعامل مدنی به حداقل از قانونمندی نیاز دارد و برای استقرار و استمرار هر نوع دولت و حکومت از تجمع های بدوی پیش آیا باستان در ایران و دولت شهرهای کوچک یونان باستان گرفته تا امپراطوری های بزرگ ایران ، روم ،مصر و ... وجود قواعد و قوانینی برای برقراری نظم عمومی، تعیین حقوق و تکالیف اعضای جامعه، اقتصاد و دفاع، تقسیم کار، امکانات، فرصت، قدرت و ثروت میان مردم ضروری است. بدین گونه، فهم درست تاریخ تمدن بشری بدون توجه به مبادی و مبانی نظام حقوقی اقوام و ملل پیشین و به عبارت دیگر تاریخ حقوق مقدور نیست، زیرا نه تنها داشتن قانون- ولو در ساده ترین اشکال و بدوی ترین درجات- شرط تمدن و

www.ketab.ir

فرهنگ است بلکه هر نوع قانون حاکم بر هر عشیره و یا قبیله یا قوم یا ملّت نیز جلوه ای از درجه و مرتبه تمدن و فرهنگ آن جماعت و آیینه مدنیّت آن جامعه است.

چراکه اولاً، ارتقا جماعت به جامعه یعنی دوام و قوام تجمع های انسانی مستلزم قوانین و قواعد رفتاری و اجتماعی است ثانیاً نظام حقوقی با دیگر نهادهای اجتماعی پیوندی نزدیک و ارتباطی تنگاتنگ دارد ثالثاً بنای عقلا یا عرف و عادت و به عبارت دیگر رفتار اجتماعی هر جامعه مخصوصاًدر دوران هایی که قوانین هنوز مدوّن و مکتوب نشده است سنگ زیر بنای نظام حقوقی هر جامعه شمرده می شود.

تاریخ حقوق بخشی عمده از تاریخ تمدن است و آگاهی از سیر تطوّر و تکامل تمدن مستلزم درک درستی از نهادهای حقوقی مختلف در اعصار و قرون گذشته است. چراکه صرف نظر از اسباب و عللی که موجب ظهور و سقوط دولتها و فراز و فرود تمدن ها و فرهنگ های کهن در گوشه و کنار جهان شده است در همه حال داشتن نوعی نظام حقوقی در مفهوم عام آن لازمهٔ ادامهٔ هرگونه دولت و مدنیتی است و می باشد این واقعیت در باب همه شکل های مردم از جماعت ها ی بدوی و کوچک شکار و شبانی گرفته تا جامعه های پیچیده صنعتی صادق است.

به این معنی که از نظر ماهوی تحمل حصار معدود یک تشکل جمعی بدوی با روابط بسیار پیچیده در یک جامعهٔ صنعتی (همچون تعداد بی شمار کارمندان یک کارخانهٔ بزرگ رایانه سازی و کارکنان متخصص آن) از یک مقوله اند و لذا تمییز و تکلیف در مورد تضاد منافع و حل اختلاف میان افراد و اصناف و طبقات مختلف در هر نوع تشکل جمعی مستلزم داشتن یک نظام حقوقی به منظور تنظیم روابط مردم و حفظ نظم در اجتماع است. تاریخ حقوق جزایی عمومی و نظام قضایی را در تمدّن ده هزار ساله ایرانی با لحاظ کردن مقسم ها و قسیم ها ی مختلف می توان در دوره های متفاوتی با تأکید بر معیارهای گوناگون تقسیم کرد این تقسیم بندی بر اساس تحولات سیاسی اجتماعی و انقلابات داخلی که در ایران روی داده است می باشد.

تاریخ تحولات حقوق کیفری از جمله مباحثی است که در حقوق جزای عمومی از آن سخن به میان می آید، مهم ترین علت این امر را باید تاثیرات عمیق اندیشه های کیفری و دوره های تاریخی حقوق کیفری در این قسمت دانست. فقدان مجموعه ای خاص و منفک که بتواند محققین و دانشجویان رشته ی کارشناسی ارشد جزا و جرم شناسی و دانشجویان مقطع دکتری حقوق کیفری مطلع سازد، نگارنده را به تالیف این کتاب مجاب کرد. این مجموعه در سه فصل به رشته ی تحریر درآمده است. فصل اول

www.ketab.ir

اختصاص به تاریخ حقوق جهان داشته که شامل حقوق جهان باستان و حقوق جهان نو می باشد و فصل دوم به تاریخ حقوق ایران که شامل قبل از اسلام و بعد از اسلام می شودو فصل سوم به مکاتب کیفری که آن هم شامل مکاتب کیفری قدیم و جدید و مکاتب دینی می شود.

متاسفانه از این مسائل که بگذریم باید عنوان کنیم که پژوهش درحوزه نظام حقوقی کیفری در ایران و سایر قاره ها،آنقدر کم و ناچیز است که گوئی این موضوع از دید محققین دورمانده است، این ادعا زمانی بیشتر به نظر می آید که تبعات و تحقیقات در این زمینه را مطالعه کنیم دربارهٔ نظام قضائی عهد باستان و نظام حقوقی کیفری سایر قاره ها و مکاتب کیفری و مکاتب ادیان،علاوه بر کتب تاریخی در این آثار مستقل که تدوین یافته است که براساس منابع محدود و علایم به جامانده از روزگاران باستان تصویر نسبتاً روشنی از نظام قضائی عهد باستان به دست می دهد.

در این اثر حاضر که در مورد حقوق کیفری در دوره های مختلف نیز موارد جامع و کاملی در خصوص نهاد دادرسی به رشته تحریر درآمده است، و متاسفانه لازم به ذکر است اثری که تاریخ تحولات حقوق کیفری ایران و جهان را به طور مستقل مورد مطالعه قرارداده باشد به چشم نمی خورد بنابراین اطلاعات مربوط به نظام حقوق کیفری و نظام قضایی و دادرسی این دوره در کتابهای تاریخی ، مجلات حقوقی ، روزنامه ها ،مذاکرات مجالس قانونگذاری ، اسناد و مدارک تاریخی پراکنده است بنابراین انجام یک تحقیق کامل در این مورد ضروری به نظر می رسید.

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته،تا در سایه درختی پر بار وجودشان بیاسایم و از ریشه آنها شاخ و برگ گیرم و از بار وجودشان در راه کسب علم ودانش تلاش نمایم. والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نام بزرگوارشان دلیلی است بر بودنم، چرا که اینان پس از پروردگار مایه ی هستیم بوده اند، دستم راگرفتند و راه رفتن را در این وادی زندگی پر از فراز و نشیب به من آموختند. و در آخر نمی توانم معنایی بالاتر از تقدیر و تشکر بر زبانم جاری سازم و سپاس خود را در وصف **استاد ارجمندم جناب آقای افشین رسولی** آشکار نمایم،که هر چه گویم و سُرایم، کم گفته ام. چون در این راه، صادقانه و بی هیچ چشمداشتی مرا را یاری نمودند.

و در پایان از کلیه عزیزانی که بنده ی حقیر را در تهیه و تالیف این مجموعه یاری نموده اند و علی الخصوص مدیریت محترم **انتشارات آوا** که علاوه بر اعتماد والای خویش در ارتقای سطح کیفی

www.ketab.ir

کتاب از هیچ کوششی مضایقه ننمودند، تشکر و قدردانی می نمایم. یقیناً هر اثری توام با خطایی است، لذا از تمامی صاحب نظران، قضات و وکلا و دانشجویان محترم حقوق تقاضامندم هرگونه اشکالی را در جهت اصلاح هرچه بهتر این کتاب از طریق پست الکترونیکی javidan.law@gmail.com اطلاع دهید.

با صبا افتان و خیزان می‌روم تا کوی دوست وز رفیقان ره استمداد همت می کنم.

با تشکر

لاله جاویدان

زمستان ۱۳۹۵

www.ketab.ir